

A kis- és középvállalkozások fejlesztési lehetőségei Romániában

Dr. Borzán Anita

Budapesti Gazdasági Főiskola, Pénzügyi és Számviteli Kar

Borzán.Anita@pszfb.bgf.hu

Absztrakt: Románia még Európai Unió (EU-s) tagjelöltként fogadta el a Kisvállalkozások Európai Chartáját (Hotărârea nr.656 din 20 iunie 2002). Az országban a kis- és középvállalkozások (KKV-k) száma az Európai Unió átlagánál háromszor alacsonyabb. A kormány 2001-ben létrehozta a Kis- és középvállalatok és Szövetkezetek Minisztériumát, mely jelenleg a Kis- és középvállalkozások és Szövetkezetek Ügynöksége (ANIMMC) néven működik. Az ország KKV szektoráról készült 2014. évi Fehér Könyv (Carta Alba) fejlesztési elképzeléseket fogalmaz meg 2020-ig. Alapvető célkitűzés a KKV szektor 40%-kal történő növelése az időszak végére. Az ANIMMC a KKV-k szerepének erősítéséhez a vállalászási formákat szabályozó politikákat és stratégiákat kidolgozza, KKV barát új törvények elfogadását és a hatályos törvények módosítását szorgalmazza, támogatások biztosításáról gondoskodik, a nemzeti együttműködést ösztönzi, valamint az uniós politikákkal való harmonizációra törekszik. Tanulmányomban megvizsgálom a romániai kis- és középvállalkozások helyzetét, a vállalászói aktivitás ösztönzési lehetőségeit, valamint a centrum-periféria relációban vizsgált KKV sűrűséget.

Kulcsszavak: kis- és középvállalkozások, periféria-index, területi sűrűség

1 Bevezetés

Az Európai Unió kis-és középvállalkozásokhoz kapcsolódó rendkívül változatos politikája, a kezdeményezések szerteágazó rendszere Romániát is motiválja a működőképes KKV lehetőségek kidolgozására. Ez a szektor a román gazdaság alappillérvé is fejlődhet, ugyanakkor hátrányos helyzetéből adódóan kiemelt figyelmet igényel gazdasági potenciáljának a megerősítése végett. A versenyhátrány mérséklése fontos területet képvisel a gazdaságpolitikán belül, ugyanis a vállalatcsoport az Európai Unióban több méretből is következő előnyénél fogva nagy jelentőséggel bír a belföldi, illetve a nemzetközi verseny élénkítésében is.

A kis- és középvállalkozások általában tőkehiányban szenvednek¹, és gyakran nagyon rövid életűek a kiélezett piaci versenynek köszönhetően. Igaz ez a legtöbb fejlődő országra, de különösen a volt szocialista blokk országaira, köztük Magyarországra is (Lazányi, 2014). A fenti problémák miatt is alapvető az állami odafigyelés és a közös megoldáskeresés. A romániai eszközrendszer egyre szélesebb és változatosabb alternatívát kínál fel, említésre méltó például a kamattámogatások, a kockázati tőkebefektetések ösztönzése, vagy akár a fejlődéshez szükséges infrastruktúra fejlesztése². Az elmúlt években egyre elterjedtebbé válnak a kormányzat pályázati kiírásai, illetve a nemzetközi források beáramlásának háttérét megteremtő támogatásai is nemzeti és uniós alapok lehívásának lehetőségével.

Románia kis- és középvállalkozásainak száma jelentősen elmarad az Európai Unió legtöbb országának hasonló vállalkozásaihoz hasonlítva. A vállalatcsoport elsősorban a kereskedelmi és szolgáltatási tevékenységekben jelenik meg, az iparban és egyéb ágazatokban viszont alárendelt szerepet tölt be. A román vállalatok közel 98%-a tartozik ugyan a kis- és középvállalkozások csoportjába, de 2012-ben az éves árbevétel 58%-át (24,73%-os növekedést jelentve 2001-hez képest) tette ki a szektor.

2 A kis- és középvállalkozások vállalkozói aktivitásának ösztönzői Romániában

A kis- és középvállalkozások fejlesztésének az alapvető célja egy eurokonform, dinamikusan fejlődő, vagyis kohéziót generáló vállalkozói kör kialakítása. Az előbbi célok megvalósítása érdekében kiemelt helyen szerepel a Nemzeti Hitelgarancia Alap hatékony működése, illetve a kis- és középvállalkozások innovációját (szakképzés, modernizálás, inkubátorok kialakítása, vásárok stb.) célzó programok. 2014-ben a KKV-k több mint fele azt vallotta, hogy a következő két évben az üzleti tevékenységét a jelenlegi szinten szeretné tartani, harmada mérsékelt növekedést, 5%-a gyors bővülést tervez és csak 1%-nál kevesebben szeretnék eladni vállalkozásukat (Carta Alba).

A kis- és középvállalkozások fejlődésének ösztönzésére irányuló intézkedések között kiemelt jelentősége van az alábbi nemzeti és uniós finanszírozási lehetőségeknek:

-
- ¹ A magyar feldolgozóiparra vonatkozó eredmények alapján a KKV-k tőkehiánya okozta problémák egyéb gazdálkodási nehézségeiknél (pl. követelés beszédési idők) lényegesen jelentősebbek (Bereczk, 2013).
  - ² A különféle állami programok akár közvetett módon is jelentős hatást képesek gyakorolni az infrastruktúra fejlesztésére (Szabó, 2014).

- A vállalkozások (különösen a KKV-k) fejlesztése érdekében diverzifikáció és viszontgarancia szolgáltatások erősítése.
- Állami tulajdonú bankokon (CEC Bank, Exim Bank) keresztül a KKV-k stratégiai végrehajtásának támogatása.
- Az újonnan alapított vállalkozások alaptőkéjének rendelkezésre bocsátásához elkülönített nemzeti/uniós alapok lehívása.
- Elmaradott területeken a KKV tevékenység fellendítésére mikro-támogatások és mikrohitelek biztosítása uniós/nemzeti alapokból.
- A KKV-k innovatív, új technológiák bevezetésére irányuló fejlesztésére mikro-támogatások, illetve mikrohitelek uniós/nemzeti alapokból.
- Kockázati tőkebefektetések azon szükséges kockázatok felvállalásával³, melyek egy-egy jelentős növekedési potenciállal rendelkező (vezető iparági tevékenységet folytató) KKV felépítéséhez szükségesek, hogy ezeket az innovációkat a piacra bevezesse.
- Környezettudatos tevékenységet (Tóth 1997, 2002-2007) folytató KKV-k tevékenységének közép- és hosszú távú finanszírozása nemzeti/uniós alapokból⁴.
- A KKV-k adómentességének kiterjesztése azzal a céllal, hogy a megmaradó nyereség újrabefektetésre (termelés, technológia fejlesztés) kerüljön⁵.
- Jogszabály rendelkezik a különleges ösztönzőkről, új munkahely teremtésről, illetve a munkáltatók által fizetett társadalombiztosítási járulék fizetése alóli mentességről, ha legalább 2 éves időtartamra 25 év alatti vagy 55 évnél idősebb munkavállalót foglalkoztat a társaság.

A pénzügyi környezet KKV barát intézkedései:

- A banki források igénylésekor a pénzintézetek a KKV alkalmasságát egységes értékelési szempontok szerint állapítják meg.

³ A kockázatok felvállalása sajnos nem jár együtt a tudatos kockázatmenedzseléssel (RM). A KKV szektorban a vállalkozások igen jelentős része működtet RM folyamatot. Ezt számos nyugat-európai kutatás mellett a magyarországi építőiparral kapcsolatos empirikus kutatások is igazolják (Kovács-Páthy-Tóth-Szabó 2014a; Kovács-Páthy-Tóth-Szabó, 2014b).

⁴ Ez kiemelt fontosságú, hiszen a klímaváltozásból adódó időjárási viszonyok jelentősen befolyásolják a gazdasági folyamatokat, ami a logisztikán keresztül szinte minden vállalkozást érint (Pató-Kovács, 2013).

⁵ Az előző pontot is figyelembe véve a nyereség újrabefektetésénél törekedni kell arra, hogy az ökohatékony intézkedések hatására keletkező nyereségnél ne jelenjen meg a visszapattanó hatás, vagyis a Jevons paradoxon (Tóth-Szigeti, 2013 és 2014; Kék 1998; Tóth 2002-2007).

- További kötelezettségek csökkentése, illetve a pénzintézetek által bekért – a vállalatértékelésben fontosnak vélt – dokumentumok mennyiségi korlátozása.
- Az egyes kereskedelmi bankok termékeinek központosítása és egy közös portálon való megjelenítése, mely lehetővé teszi az összehasonlítást.
- Az európai gyakorlatot követve közvetítő KKV-i területi egységenként differenciált hitelek, melyek biztosítják a növekedést, az innovációt és adott térség “válságmenedzsmentjéhez” is hozzájárulnak.

Versenyképesség javítására irányuló intézkedések:

- A NUTS 2 területi egységek kiemelten fejlesztendő gazdasági övezeteiben részben uniós forrásból finanszírozott termékexportot preferáló innovatív klaszterekbe való bekapcsolódás.
- Kutatással, fejlesztéssel, tanácsadással, marketinggel, beruházási politikával kapcsolatosan intenzív szakértői tevékenység annak érdekében, hogy biztosítsa a KKV szektor stabilitását és jövődélmezőségét.
- Rugalmas kapcsolatrendszer a KKV és a további gazdasági szereplők (állam, háztartások, külföld, különös tekintettel az EU-ra) között.

Innovációs kapacitás fejlesztése:

- Nemzeti adatbázis létrehozása, amelyből információk szerezhetők, a tudományos kutatásra vonatkozó felhívások, illetve a KKV-k tevékenységére irányuló kutatások eredményei megismerhetők.
- A KKV-k innovációs stratégiájának kidolgozása.
- A KKV szektor, valamint az egyetemek, kutatóintézetek közötti együttműködés ösztönzése a képzések, illetve a tanácsadás területére koncentrálva.
- A KKV-k versenypozíciójának javítására vonatkozó intézkedések (tisztességes piaci magatartás megóvása).
- Helyi hagyományos, kézműves termékeket gyártó és forgalmazó KKV-k részben EU-s forrásokból történő támogatása.

Képzési szerkezet átalakítása:

- A Gazdasági, a Munkügyi Minisztérium, a Családi és Szociális Védelmi és a Munkáltatók Szervezeteinek Szövetsége tagságával alapított közös bizottság létrehozása, mely a középiskolai gazdasági oktatást (keretprogramok) a gazdasági szereplők gyakorlati kompetenciáihoz igazítja.

- Speciális képzési programok kidolgozása, középfokú gazdasági iskolák oktatóinak továbbképzése, akik a gyakorlatorientált és innovatív vállalkozási ismereteket átadják a tanulók számára.
- Vidéki területeken a KKV szektor humán erőforrásának a fejlesztése.
- Az élethosszig tartó tanulás jegyében a KKV-k fejlesztésének irányába mutató képzési, átképzési (munkanélküliek, munkavállalók) programok kidolgozása.
- Információs és tanácsadó központok, szolgáltatások és üzleti portálok létrehozása a KKV-k támogatására, különös tekintettel az innovációra és a vevőorientáltságra.
- Európai és nemzetközi szabványok (termék, technológia, szervezet) bevezetése és tanúsíttatása részben vagy egészben uniós forrásokból.

3 Anyag és módszer

A rendszerváltozást követő átalakulás az egykori közép- és kelet-európai szocialista országok - köztük Románia - gazdasági és társadalmi életének egészét átölelte. A piacgazdasági átmenet jellemző sajátosságai:

- a gazdasági szereplők számának látványos növekedése,
- a tulajdonosi struktúra átalakulása,
- az állami vállalatok privatizációja,
- a gazdálkodók méretének csökkenése.

A KKV-k gazdasági környezetének megítélése jelentősen javult az elmúlt évek során. A vállalkozói aktivitást kedvezőtlenül befolyásoló átláthatatlan jogszabályi háttért a Carta Alba (2014) alapján a 2010-ben nyilatkozó KKV 46,2%-a jelölte meg 2014-ben is. Több mint 5-szörösére emelkedett a kedvező gazdasági környezetet, közel 2,5-szeresére a külső környezet közömbös voltát vallók aránya.

A 2014-es Carta Albában végzett felmérés szerint a romániai KKV-k piacgazdasági nehézségei az alábbiakkal jellemezhetők:

- túlzott adóztatás (58,06%),
- infláció (55,45%),
- belföldi kereslet csökkenése (55,39%);
- bürokrácia (45,70%),
- túlzott ellenőrzés (44,55%),
- tisztességtelen piaci verseny (40,92%),
- korrupció (32,25%).

Az Európai Unióban a kis- és középvállalkozások lehatárolása az alábbi kritériumokat követi, vagyis:

- az átlagos alkalmazotti létszám a mikrovállalkozásoknál 9 főig, a kisvállalkozásoknál 10 és 49 fő között, a közepes vállalkozásoknál 50-249 fő között alakul;
- az éves árbevétel 50 millió eurónál alacsonyabb,
- az éves mérlegfőösszeg nem haladja meg a 43 millió eurót.

Megnevezés	Létszám (fő)	Árbevétel maximuma (RON/év)	Mérlegfőösszeg maximuma (RON/év)
Mikrovállalkozás	-9	3 millió	3 millió
Kisvállalkozás	10-49	25 millió	25 millió
Középvállalkozás	50-249	50 millió	50 millió

1. táblázat

A mikro-, kis- és középvállalkozások kritériumai Romániában

Forrás: www.aippimm.ro alapján saját szerkesztés

Romániában az 1. táblázatban összefoglalt mutatószámok alapján különíthetők el egymástól az egyes vállalkozástípusok.

Tanulmányom célja a kis-és középvállalkozások területi sűrűsége és a periféria-indexek közötti összefüggés megállapítása. A tanulmányban kutatási modell alkotása nem indokolt, bár 3D modellel szemléltethetők az adatok összefüggései (Pató, 2014). A periféria-index vizsgálatánál a vásárlóerő-paritáson számított 1 főre vetített GDP értékéből indultam ki⁶. A GDP-t 1 év alatt a romániai fejlesztési régiókban, mint adott területi egységekben létrehozott végső felhasználásra kerülő termékek és szolgáltatások összértékeként vettem figyelembe. A mutatószám a régiók gazdasági teljesítményének mérésére is alkalmas. A mérőszám nemzetközi elemzésekben – közös valutára való átszámítás, különböző árszintekhez igazítás – való alkalmazása tette szükségessé a vásárlóerő-paritáson számított 1 főre vetített GDP bevezetését. A periféria-index meghatározásakor Románia fejlesztési régióinak vásárlóerő-paritáson számított 1 főre vetített GDP-jét G_i , illetve G_j jelöli, d_{ij} a régiók központja, mint a legerőteljesebb gazdasági potenciál közötti távolságra utal, míg T az adott régió területét reprezentálja. A becsült, régióon belüli távolság az alábbi összefüggésen alapul: $d_{ii} = 1/3 \sqrt{T/\Pi}$ (Nemes Nagy, 1993).

A periféria-indexeket a következő összefüggésrendszer alapján határoztam meg:

$$P_i = G_i/d_{ii} + \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n (G_j/d_{ij})$$

⁶ A GDP használata, az ezzel kapcsolatos problémák már régóta foglalkoztatja a kutatói társadalmat, azonban az ezt hatékonyan kiváltani képes mutató napjainkig még nem született meg (Csiszárík-Kocsir et al, 2014).

Jelmagyarázat: P_i = periféria-index
 G_i = i régió 1 főre vetített GDP-je
 $d_{ii} = 1/3 \sqrt{T/\Pi}$ (T az i régió területe)
 G_j = j régió 1 főre vetített GDP-je
 d_{ij} = i és j régió központja közötti közúti távolság

A NUTS 2 régiók fejlettség szerinti elkülönítését matematikai alapon végeztem el. A periféria-index centrum, félperiféria és periféria területi egységeinek meghatározása során a 8 fejlesztési régió indexének segítségével számtani átlagot számítottam. Az átlagot meghaladó index alapján a centrum, az átlag körüli mutatószámmal a félperiféria, míg az átlagnál alacsonyabb értékkel a periféria kijelölésére került sor.

A kis- és középvállalkozások területi sűrűsége az 1000 főre jutó vállalkozások számával mérhető (Albert, 2006).

$$\rho_{xi} = \text{SME}_{xi} / P_{xi} * 1000$$

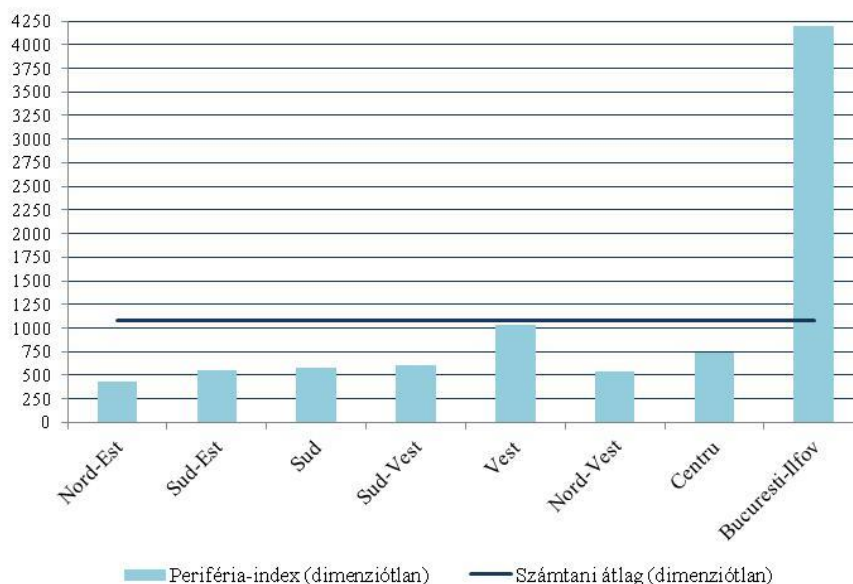
Jelmagyarázat: ρ_{xi} = regionális sűrűség x évben, i régióban
 SME_{xi} = aktív kis- és középvállalkozások száma x évben, i régióban
 P_{xi} = i régió lakossága x évben

Módszertani cél tehát a román NUTS 2 szintekre (1. ábra) kiszámított periféria-indexek és a kis- és középvállalkozások sűrűsége között összefüggés keresése.

4 Eredmények

A periféria-index átlagos arányával a félperiféria (Vest régió), magasabb aránnyal a centrum (Bucuresti-Ilfov régió) és alacsonyabb részesedéssel a periférikus régiók (Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest, Nord-Vest, Centru) csoportját határoztam meg (1. ábra).

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2015

1. ábra

A román fejlesztési régiók periféria indexei (2011. évi PPS adatokkal)

Forrás: saját számítás

A legerőteljesebb KKV sűrűség és vállalkozói aktivitás a centrum Bukarest – Ilfov régióban tapasztalható (2. ábra). Az elmúlt évtizedben folyamatosan nőtt a sűrűség, 2000-hez képest 25,52 egység a fejlődés értéke. Második legnagyobb KKV sűrűséget képez a periférikus Nord-Vest (észak-nyugati) régió, ahol 2000-hez viszonyítva az 1000 lakosra eső vállalkozások száma 11,86 egységgel növekedett. A harmadik helyen a félperiférikus Vest (nyugati) régió áll, melynek KKV sűrűsége 26-hoz közelít. 2000-hez képest 12,75 egységgel növekedett az 1000 lakosra jutó kis- és középvállalkozások száma, ezzel az értékkel Bukarest után a második legdinamikusabban fejlődő régió. A Centru (központi) régió helye felcserélődött Vest régióval, bár 25-nél magasabb a sűrűség, a változás csak 12,57 egység növekedést jelez. A periférikus Sud-Est (dél-keleti) régióra érdemes még odafigyelni, mivel az 1000 főre jutó kis-és középvállalkozások száma ebben a területi egységben is 20-nál magasabb értéket vesz fel, 2000-hez képest 7,81 egység a növekedés. Az utolsó három helyen a periférikus Sud (déli) (16,6), Sud-Vest (dél-nyugati) (16,4), illetve Nord-Est (észak-keleti) (15,3) régió található. A három régió Románia legkevésbé dinamikus fejlődő területi egysége. Az ország gazdasági aktivitásának megfelelően alakult ki a területi szerkezet is, ahogyan arra Pintér 2014-es munkájában is rámutat. A vizsgált időszakban a KKV sűrűség a három területi egység vonatkozásában csak 5-6 egységgel növekedett.

2. ábra

A kis- és középvállalkozások sűrűsége 2011-ben (váll./1000 fő)

Forrás: www.insse.ro adatai alapján saját számítás és szerkesztés

5 Következtetések

A román KKV támogatási formák és ösztönzők mérlegelését követően úgy vélem, hogy az ország és a nemzetközi befektetői kör is az innovatív kis- és középvállalkozói réteg megteremtésének irányába mozdult el. Romániában megfigyelhető a „Small Business Act” elveinek az érvényesítésére való törekvés. Ennek keretében olyan gazdasági környezet megteremtése a cél, mely KKV barát politikát folytat (pl. vállalkozói készség, újrakezdés támogatása a csődbe jutott vállalkozók számára).

A “Gondolkozz előbb kicsiben!” elv érvényesítéséhez meg kell könnyíteni a szektor részvételét a közbeszerzési eljárásokban és célszerű egy hatékonyabb állami támogatási rendszert kidolgozni. A fizetési morál javításához rugalmasabbá kell alakítani a KKV szektor finanszírozási lehetőségeit, illetve likviditást támogató jogi és piaci környezet is szükséges. Támogatni kell a vállalkozói kört abban, hogy az egységes piac kínálja előnyöket nagyobb mértékben hasznosítsa, fejlessze szaktudását, innovatív legyen és a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelést üzleti lehetőségként hasznosítsa.

A gazdasági környezet hatásainak összetett vizsgálatával folyó aktuális kutatások nagymértékben elősegíthetik azt a szükségszerű folyamatot, hogy a szolgáltatói, illetve fogyasztói preferenciákon kívül megjelenő egyéb tényezők ismeretében alakuljanak át a szabályozási struktúrák (Szilágyi et al, 2015).

Romániában is megoldásra vár a területi egyenlőtlenségek mérséklése, ami hazánkban sem új keletű probléma (Csiszárík-Kocsir, 2007). A korábbi szocialista országokhoz hasonlóan kiemelkedő a fővárosi régió fejlettsége, amit az erőteljes KKV sűrűség is alátámaszt. Dinamikus fejlődés a vállalkozói aktivitásban a félperiférikus Vest régióban tapasztalható, míg a többi régió KKV aktivitása kisebb mértékben fejlődött az elmúlt évtizedben.

Hivatkozások

- [1] Albert É. (2006): Kis- és középvállalkozások Románia régióiban, Kolozsvár pp. 1-43.
- [2] Bereczk Á. (2013): Comparative analysis in the field of Hungarian manufacturing. In: Goran VLASIC, Jurica PAVICIC, Josef LANGER (ed.): Global Business Conference 2013, February 04-08, 2013., Tignes (France), pp. 45-55.
- [3] Carta Albă a IMM-urilor din România-2014
- [4] Csiszárík-Kocsir, Á. – Szigeti, C. – Medve, A. (2014): What are the after-effects of the global crisis in the East and in the West? – facts based on the Hungarian and German macro data before and after the crisis, Multidisciplinary Academic Conference on Economics - Proceedings, Management and Marketing in Prague, 2014. december 5.-6.
- [5] Csiszárík-Kocsir, Á. (2007): A területfejlesztés néhány időszervi dilemmája, Gazdálkodás, 51. évf., 1. sz., pp. 17.-23.
- [6] Hotărârea nr.656 din 20 iunie 2002
- [7] Kék M. - Nemcsicsné Zsóka Á. - Tóth G. (1998): Zöldülő bankok, Bankszemle, 1998/1-2, pp. 73-88.
- [8] Kovács N. – Páthy Á. - Tóth P. - Szabó D. R. (2014a): Kockázatok percepciója és értékelése az építőiparban In: Kovács Norbert (szerk.) Építőköcsák . 199 p. Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft., pp. 75-89.
- [9] Kovács N. – Páthy Á. - Tóth P. - Szabó D. R. (2014b): Siker, kockázat, kockázatmenedzsment az építőiparban, In: Kovács Norbert (szerk.) Építőköcsák . 199 p. Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- [10] Lazányi, K. (2014): Short Assessment of the Situation of Hungarian SMEs and the Potential Role of Higher Educational Institutes. In: Ivan Mihajlović (szerk.) Possibilities for development of business cluster network between

- SMEs from Visegrad countries and Serbia: IMKSM2014. Bor: University of Belgrade, pp. 55-64.
- [11] Nemes Nagy J. (1993): Bevezetés a regionális tudományba. Terület- és Településfejlesztési Szakképzés Oktatási Segédanyag, Budapest
- [12] Pató G-né Szűcs B. - Kovács Z. (2013): A klímaváltozás hatásainak felfedezése a logisztikában. In: Beszteri Béla (szerk). A felfedező tudomány. Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar, Győr. http://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/VEABtanulmanyok/pato_kovacs.pdf 2013. május 16.
- [13] Pató G-né Szűcs B. (2014): A model consisted of 5 tetrahedral network, as a scientific research appliance. Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics, Journal L'Association 1901 "SEPIKE", Vol. 4. pp. 63-68.
- [14] Pintér T. (2014): Városhálózat-fejlesztési koncepciók az Európai Unióban. In: Hardi T. – Somlyódiné Pfeil E. (szerk.). Városfejlesztési trendek és állami szerepek. Universitas Győr Kht. Győr. pp. 47-65.
- [15] Szabó, D. R. (2014): Állami programok építőipari vállalkozásokra gyakorolt várható keresletnövelő hatásai. The Publications of the MultiScience XXVIII. MicroCad International Multidisciplinary Scientific Conference. Miskolc, p. 10.
- [16] Szigeti C. – Tóth G. (2014): Történeti ökológiai lábnyom becslése a mezőgazdaság kialakulásától napjainkig. Gazdálkodás 2014/4. (58. évf.) 353-363. o.
- [17] Szilágyi T. P. – Almádi B. – Tóth T. (2015): Az építőipari, beruházási – projekt kockázatok vizsgálata és feltárt dimenziói, A XX. Fialat Műszakiak Tudományos Ülésszak, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár
- [18] Tóth G. (1997): A környezettudatos vállalatirányítás eszközei, In: Georg Winter: Zölden és nyereségesen: Útmutató a környezettudatos vállalatirányításhoz. 240 p., Budapest: Műszaki Könyvkiadó, pp. 19-43.
- [19] Tóth Gergely (et. al.) (2002-2007): Ablakon bedobott pénz – Magyarországi szervezetek esettanulmányai környezeti és gazdasági megtakarítást egyszerre hozó intézkedésekről, KÖVET, Budapest. (I. – VI. kötet)
- [20] Tóth G. - Szigeti C. (2013): Az emberiség ökolábnyoma Kr.e. 10.000-tól napjainkig. LV. Georgikon Napok, Pannon Egyetem, Georgikon Kar, 2013. szeptember 26-27, Keszthely, pp. 257-269.
- [21] Tóth G. - Szigeti C. (2014): IPAT egyenlettől a bionómiáig Tanulmánykötet - Vállalkozásfejlesztés a XXI. században IV http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/12_TohtGergely_SzigetiCecilia.pdf

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2015

- [22] www.aippimm.ro › Legislatie IMM: Definitia IMM-urilor
- [23] http://www.immromania.ro/stiri_fisiere/evolutia-sectorului-de-imm-uri-7620.pdf
- [24] www.insse.ro/cms/files/publicatii/.../IMM_01_2014.pdf